

آیین‌نامه توسعه اطلاع‌رسانی داده‌های خام آمارهای رسمی

مقدمه

با افزایش تعداد و حجم داده پایگاه‌های اطلاعاتی کشور، تحلیل داده‌های خام از اهمیت ویژه‌ای برخوردار شده است. از دیدگاه برنامه‌ریزان کشور، افزایش تحلیل‌های آماری داده‌های واقعی کشور مبتنی بر روش‌های آماری نوین، باید در اولویت برنامه‌های تحقیقاتی کشور قرار گیرند. از دیدگاه محققان و متخصصان آمار نیز باید زمینه دسترسی کافی و آسان به داده‌های خام فراهم شود. براین اساس، انجمن آمار ایران به منظور تحقق نیازهای هر دو طرف و با استناد به قانون دسترسی آزاد به داده، منشور حقوق شهروندی و توصیه‌های کمیسیون آمار سازمان ملل متحد در خصوص کاربرد مه داده‌ها در آمارهای رسمی، این دستورالعمل را تهیه و به شورای عالی آمار پیشنهاد نمود.

ماده ۱- تعریف: منظور از داده‌های خام یا همان ریزداده‌ها، پایین‌ترین سطوح داده‌هایی است که در پایگاه‌های اطلاعاتی نگهداری می‌شوند.

ماده ۲- به منظور آسیب‌شناسی و ارائه راهکارهای لازم و بررسی موضوعات مورد اختلاف، «کمیته نظارت بر اطلاع‌رسانی داده‌های خام» به مدت ۲ سال با اعضای زیر برای ارائه راهکارها و پیشنهادات لازم به شورای عالی آمار تشکیل می‌شود:

- دو نفر از اعضای هیات علمی رشته آمار با معرفی انجمن آمار ایران
- دو نفر از متخصصین آمارهای رسمی شاغل در دستگاه‌های اجرایی با تایید کمیسیون تخصصی شورای عالی آمار
- نماینده سازمان فناوری اطلاعات و ارتباطات کشور،
- نماینده وزارت علوم، تحقیقات و فناوری،
- نماینده سازمان امور اداری و استخدامی،
- نماینده سازمان پدافند غیر عامل،
- یک نفر از معاونان مرکز آمار ایران با معرفی رئیس مرکز آمار ایران (رئیس کمیته)،
- یک نفر از کارشناسان مرکز آمار ایران (دبیر).

تبصره ۱: آیین‌نامه داخلی کمیته در اولین جلسه کمیته تهیه و اعلام خواهد شد.

تبصره ۲: کمیته مذکور موظف است هر ۶ ماه یکبار گزارش اقدامات انجام شده در راستای اجرایی شدن مفاد این آیین‌نامه را در کمیسیون تخصصی شورای عالی آمار ارائه نماید.

ماده ۳- دستگاه‌های اجرایی که در جریان انجام وظایف قانونی خود اقدام به نگهداری پایگاه‌های اطلاعاتی می‌نمایند موظف هستند در بازه‌های زمانی منظم و معین زمینه دسترسی به داده‌های خام در اختیار خود را فراهم آورند.

تبصره ۱: دستگاه‌های اجرایی موظف هستند تاریخ شروع دسترسی به فایل‌های داده‌های خام را در قالب تقویم انتشار آمارهای رسمی خود، به صورت عمومی اطلاع‌رسانی نمایند.

تبصره ۲: در مواردی که حجم داده‌ها زیاد است دستگاه اجرایی می‌تواند بخشی از آن را به صورت فایل نمونه در دسترس قرار دهد. البته فایل نمونه باید با استفاده از روش‌های علمی به گونه‌ای انتخاب شود که معرف جامعه مورد نظر باشد. همچنین در این موارد تعداد رکوردهای فایل نمونه نباید از ۲ درصد فایل اصلی کمتر باشد.

ماده ۴- نحوه دسترسی به داده‌های خام به سه شیوه زیر تقسیم می‌شود:

الف- دسترسی عام

ب- دسترسی به ازای دریافت هزینه داده‌ها

ج- دسترسی به ازای مالکیت معنوی نتایج تحقیقات

تبصره: انتخاب هر یک از بندهای فوق در مرحله اول بر اساس قوانین و مقررات موجود مصوب مراجع صاحب صلاحیت، توسط خود دستگاه اجرایی انجام خواهد شد و در صورت نبود قوانین و مقررات لازم، دستورالعمل‌های مربوطه توسط مرکز آمار ایران برای تصویب به شورای عالی آمار پیشنهاد خواهد شد.

ماده ۵- به منظور آگاهی محققین و متخصصین آمار، دستگاه‌های اجرایی موظف هستند ظرف مدت ۲ ماه از ابلاغ این آیین‌نامه، فهرست داده‌های قابل دسترسی را به صورت یکی از شیوه‌های ماده ۴، با روش‌های معمول اطلاع‌رسانی نمایند.

ماده ۶- رعایت اصل محرمانگی اطلاعات فردی بر عهده دستگاه اجرایی متولی پایگاه اطلاعاتی است و بدین منظور می‌توانند از روش‌های مرسوم مانند اخذ تعهد عدم افشای داده یا ایجاد دسترسی به داده‌ها در مکان‌های ویژه یا مسیرهای ویژه استفاده نمایند.

ماده ۷- دستگاه‌های اجرایی می‌توانند در صورت نیاز بندهای ب و ج ماده ۴ را مشروط به معرفی‌نامه یا امضای تفاهم‌نامه همکاری و مالکیت معنوی نتایج تحقیقات نمایند. البته باید شیوه‌نامه‌ها و فرم‌های لازم از قبل تهیه شده و ضمن اطلاع‌رسانی، به مرکز آمار ایران نیز اعلام شوند.

ماده ۸- به منظور حمایت از تحقیقات آماری مبتنی بر داده‌های رسمی واقعی کشور، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و سازمان امور اداری و استخدامی موظف هستند امتیازات و مشوق‌های لازم در ارزیابی و ارتقای اعضای هیات علمی و کارکنان دستگاه‌های اجرایی را به گونه‌ای به مراجع مربوطه، از جمله شورای عالی انقلاب فرهنگی پیشنهاد و پیگیری نمایند که انجام تحقیقات مبتنی بر داده‌های رسمی کشور مورد حمایت و توجه لازم قرار گیرند.

این آیین‌نامه در ۸ ماده و ۶ تبصره در جلسه ۱۴۰۰/۰۳/۰۳ به تصویب هیأت مدیره انجمن آمار ایران رسید.